

Biskop Atle Sommerfeldt:

«Å tørre å møte Jesus»

Preken i Ski nye kirke

6.mars 2019 // Askeonsdag

Jes 58,4-10 // Apg 13,1-4; 14,22-23 // Mark 2,18-20

En av de kulturelle endringene etableringen av norsk islam har ført med seg, er religiøs gjenerobring av ordet «faste». I Norge ble store deler av den romersk-katolske fastetradisjonen demontert etter reformasjonen. «Faste» beholdt likevel sin betydning med «å avstå fra noe en setter pris på». Først og fremst gjelder dette, og i god sammenheng med religiøse fasteregler, mat og drikke, både mengde og type mat. Når en googler faste, er de fleste treffene knyttet til ulike former for faste som tar sikte på vektreduksjon og et sunnere liv.

På Jesu tid hadde fasten uten tvil en religiøs forankring. Da var fasten særlig knyttet til påminningen om folkets synder som ledet til ødeleggelsen av tempelet og eksilet i Babylon. I det babylonske fangenskapet ble fastepraksisen utvidet og det ble forutsatt at en skulle faste to ganger i uken. Ved å begrense inntak og nytelse av det som kroppen trenger, skulle en få hjelp til å reflektere over eget liv og egne svik. Samtidig kunne en på en synlig måte vise Gud at en erkjente sin tilkortkommenhet i møte med det dobbelte kjærlighetsbudets krav. Å avstå fra noe en setter pris på her i denne verden, ble et middel til å komme nærmere den andre virkeligheten der Gud er. Det ga også mulighet til å fremstå som from og religiøst lovlydig i forhold til andre og mer «slappe» medborgere.

Vår tids fasteråd for bedre helse anbefales for at kroppen vår skal bli bedre rustet til å leve i denne verden. Religionenes faste har derimot som mål å komme nærmere og ruste seg til livet i en annen virkelighet bortenfor kroppen og dens begrensinger. Fasten er ment å koble oss til Guds virkelighet ved å avstå fra og holde oss borte fra det som binder oss fast i kroppens virkelighet og verden. I den kristne kirke ble fastepraksisen å avstå fra ulike former for mat på bestemte dager og å koble seg fra ytre påvirkninger. Ikke minst i den kirken som evangelisten Markus grunnla – kirken i Egypt – ble tilbaketrekning til ørkenen i ensomhet en sterk tradisjon. I lyden av ørkenens skjøre stillhet, etter forbilde fra profeten Elias sitt Gudsmøte, utviklet ørkenfedrene en fastespiritualitet som formet hele den kristne kirke.

Tekstene vi har lest i dag, bringer inn en annen side ved den kristne fasten. Markus plasserer dialogen om fasten i sammenheng med Jesu markering av Guds rikets kvaliteter. Og Gudsrikets kvaliteter er annerledes enn regler som binder mennesket til å se på seg selv og sin religiøse praksis. Rett før vårt avsnitt forteller Markus at Jesus tilgir syndere og helbreder en lam, deretter følger kritikken av Jesu måltidsfelleskap med syndere og tollere der han sier: «Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere», og i avsnittet etter oss kommer fortellingen om Jesu forhold til sabbaten med

den ekstremt provoserende setningen: «Sabbaten ble til for mennesket, ikke mennesket for sabbaten. Derfor er Menneskesønnen Herre også over sabbaten».

I disse fortellingene utfolder Jesus sin identifikasjon med Gud ved å tilgi syndere, søke fellesskap med alle slags mennesker og være Herre over selve fundamentet i tid og evighet, sabbaten. Samtidig er disse handlingene uttrykk for kjærligheten til mennesker som er marginalisert av sykdom, avvikende adferd og religiøst paragrytteri.

Gud trekker seg ikke unna mennesker, men oppsøker oss, hører våre rop om hjelp og ser vår sorg og vår lidelse. Gud er hos menneskene, det er kjernen i hvem Jesus er. «Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne, som er Gud, han har vist oss hvem Gud er» sier evangelisten Johannes det i sin refleksjon over mysteriet Jesus i prologen til evangeliet sitt. Evangeliet, kirkens gode budskap til menneskene, er at Gud kobler seg på menneskenes liv og avstår fra å holde seg borte fra oss og forbli i en annen virkelighet skjult for oss.

Men hvor blir da fasten av? Den finner vi hos profeten Jesaja som vi hørte lest fra. Jesajas avviser en religiøs fastepraksis som konsentrerer seg om å koble seg fra verden og avstå fra mat. Gud har valgt en faste som består i «å løse urettferdige lenker, sprengte båndene i åket, sette undertrykte fri og bryte hvert åk i stykker, å dele sitt brød med den sultne og la hjelpeløse komme i hus. Du skal se til den nakne og kle ham, du skal ikke sikte dine egne». Jesus viser i sine handlinger hvordan den rette faste skal leves ut i tradisjonen fra Jesaja, i handlinger for andre mennesker.

Mye klassisk fastepraksis har et element av å søke Gud der mennesker ikke er, enten i det høye, i det stille eller i ørkenen. Dette er ikke Jesajas sitt perspektiv og Jesus tydeliggjør det. Jesus bringer Gud nær oss ved kjærlighetshandlinger for mennesker. I sin siste tale til disiplene i Jerusalem, ved vandringens ende, lover han disiplene at han vil fortsette å komme til dem i mennesker som lider. Å koble seg til Jesus etter hans død og oppstandelse, er ikke å koble seg fra mennesker, men å koble seg til de menneskene som er sultne, tørste, fremmede, syke.

«Kan vel bryllupsgjestene faste mens brudgommen er hos dem?» Nei, da kan ikke bryllupsgjestene koble seg fra fellesskapet med brudgommen. Den slags faste bringer dem ikke i relasjon til Gud.

Men kjære venner, bryllupsfesten fortsetter jo! Brudgommen ble ikke tatt fra oss. Han beseiret døden og lidelsen og lever hos oss. Festen fortsetter og nå kan vi faste ved å møte Jesus i vår neste og følge hans eksempler å gjøre godt med mennesker vi kobler oss til.

På plata utenfor Oslo S kom en ung romkvinne mot meg og spurte om jeg kunne kjøpe mat til henne siden jeg understreket at jeg ikke hadde penger til å kjøpe bladet hennes. Dårlig tid til toget hadde jeg også. Hun ble avvist. I fastens perspektiv avslo jeg fastens bryllupsfest med Jesus ved ikke å støtte henne denne dagen.

Intet passer meg bedre enn å koble meg fra tiggeren i gatene, fortellingene om flyktninger på Middelhavet, sultne mennesker på Afrikas Horn eller den fortvilede og

aggressive tenåringen i nærmiljøet. Det beste hadde vært å slå av nyhetene, koble bort kunnskap om andre i sosiale medier.

Men det er ikke en slik faste Gud vil ha. Måtte denne fastetiden bli en tid jeg i større grad tør å ta inn over med andre menneskers fortellinger og orker å reflektere over mitt bidrag til andres lidelse, som nordmann i den globale landsbyen.

Gjør jeg det, må jeg gjøre Jens Bjørneboes ord til mine i diktet *Mea Maxima Culpa*:

Jeg vet ikke hvor jeg har hørt det sist:
«Hvem er et menneske og ikke skyldbevisst?»
Hvem er et menneske som ikke vet
At han bør frykte all rettferdighet?

Det er min sum av alt hva jeg har sett:
Jeg håper Gud lar nåde gå for rett!
Jeg håper Gud i himmelen vil si:
Rettferdigheten, barn, den glemmer vi.

Det er når denne erkjennelsen kryper inn at kirkens rom blir et nådens rom. Her kan jeg tørre å få aske på kroppen min for å markere min skyld i andre menneskers lidelse. Her kan jeg minnes at Gud gikk helt inn i døden fordi jeg så ofte og på mange måter avviser Den oppstandne.

Kirkens rom er nådens rom fordi det er livets rom. Her fortsetter bryllupsfesten med den korsfestede og oppstandne Menneskesønnen, Jesus Kristus, i nådens måltid. I sakramentets brød og vin kan jeg smake syndenes forlatelse, og få glimt av liv og salighet. Jesus tar inn også hos oss, og feirer måltid med oss. Da kan jeg bevege meg ut av dette beskyttende rommet og tørre å møte den Oppstandne i andre mennesker.